

VALTIOVARAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 16/1997 vp

Hallituksen esitys vuoden 1997 lisätalousarvioksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 23 päivänä syyskuuta 1997 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi edellä mainitun hallituksen esityksen 119/1997 vp.

Lisätalousarvioaloitteet

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä eduskunnan 30 päivänä syyskuuta 1997 valiokuntaan lähettämät lisätalousarvioaloitteet:

- 1 Maria Kaisa Aula /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta poliisin toimintamenoihin (26.75.21)
- 2 Maria Kaisa Aula /kesk ym.: Kera Oy:n korkotuki- ja erityislainojen valtuudesta (32.49.42)
- 3 Klaus Hellberg /sd: Määrärahan osoittamisesta Porvoon kaupungin kaakkoisosan haja-asutus- ja saaristoalueen runkovesijohtojen rakentamiseen (30.85.77)
- 4 Kari Kantalainen /kok: Määrärahan osoittamisesta pk-yritysten kehittämispalvelutoimintaan (32.52.24)
- 5 Valto Koski /sd ym.: Määrärahan osoittamisesta puolustuslaitoksen asuntojen perusrannukseen (27.01.74)
- 6 Marjaana Koskinen /sd ym.: Lounais-Suomen metsätiehankkeisiin ehdotetun määrärahan poistamisesta (30.86.44)

- 7 Tuija Nurmi /kok: Määrärahan osoittamisesta Lahden sotilaskodin peruskorjaukseen (27.01.74)
- 8 Veijo Puhjo /va-r ym.: Määrärahan osoittamisesta homevaurioiden peruskoulurakennusten korjaamiseen (29.40.34)
- 9 Veijo Puhjo /va-r ym.: Määrärahan osoittamisesta homevaurioiden päiväkotien korjaamiseen (33.32.39)
- 10 Maija Rask /sd ym.: Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käytöstä (33.92.50)
- 11 Jukka Vihriälä /kesk ym.: Määrärahan osoittamisesta koulujen peruskorjaukseen (29.40.34)

Jaostokäsittely

Asia on valmisteltu kaikissa valtiovarainvaliokunnan jaostoissa.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina budjettipäällikkö Erkki Virtanen ja apulaisbudjettipäällikkö Hannu Mäkinen valtiovarainministeriöstä. Valiokunnan jaostot ovat kuulleet oman toimialansa asiantuntijoita asian käsittelyn yhteydessä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Valiokunta on käsitellyt asian ja saamansa selvityksen perusteella päättänyt asettua puoltamaan hallituksen esityksen hyväksymistä seuraavien muutoksin.

MENOT

Pääluokka 27

PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Saatujen selvitysten perusteella valtiovarainvaliokunta toteaa, että lisätalousarviossa osoitetut määrärahat ovat riittämättömät valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon linjausten mukaisen rakennemuutoksen toimeenpanon aloittamiseen suunnitellussa aikataulussa. Tarkoitukseen tarvittavien määrärahojen vajaus toimintamenojen osalta on 42,7 milj. markkaa ja rakentamismäärärahojen osalta 164 milj. mk. Näitä määrärahoja ei ole sisällytetty myöskään vuoden 1998 talousarvioesitykseen.

Pääluokka 29

OPETUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

10. Yliopistot

87. *Kiinteistöjen hankinta* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille osoitetaan lisämäärärahaa Bioteknia 2 -nimisen hankkeen toteuttamiseen. Hankkeen ottaminen lisätalousarvioon kuuluu Itä-Suomen elinkeinoelämän kehittämistoimenpiteisiin ja on yksi Itä-Suomi-työryhmän esityksiä. Valiokunta pitää näitä toimenpiteitä merkittävänä ja tärkeinä. Samalla valiokunta kuitenkin korostaa, ettei valitun rahoitusmallin johdosta saa aiheutua kohtuutonta viivästystä tutkimuksen lisärahoituksella suunniteltujen varsinaisten hankkeiden toteuttamiselle.

90. Taiteen tukeminen

52. *Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat taiteen tukemiseen* (arviomääräraha)

Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja kertyy kuluvana vuonna 160 miljoonaa markkaa arvioitua enemmän. Lisäkertymästä osoitetaan 106 miljoonaa markkaa Suomen Kansallisoopperan eläkevastuun kattamiseen. Valiokunta pitää ehdotusta tässä tilanteessa oikeana, mutta poikkeuksellisenä, koska veikkausvoittovarojen jako tulisi suunnata kulttuuri-, tiede-, nuoriso- ja liikuntatoiminnan välittömään tukemiseen.

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

31. Maa- ja puutarhatalouden tulotuki (osa EU)

45. *Maatalouden ympäristötuki (osa EU)* (siirtomääräraha 2 v)

Saadun selvityksen mukaan EMOTR:n tukiosaston tilikausi päättyy 15.10. Jotta Euroopan komission 3.7.1997 myöntämää tilikauteen 1996/97 kohdistuvaa EU-osarahoitusosuutta voitaisiin käyttää, tuki on maksettava pääsääntöisesti tilikauden 1996/97 aikana. Saadun selvityksen mukaan maa- ja metsätalousministeriö on aloittanut maksatukset 1.10.1997 lukien eduskuntaehdolla. Valtiovarainvaliokunta pitää menettelyä tässä tilanteessa tarkoituksenmukaisena. Valiokunta on täydentänyt perusteluja siten, että maa- ja metsätalousministeriöllä on oikeus määrärahan käyttämiseen myös EMOTR:n tukiosaston tilikauteen 1996/97 kohdistuviin menoihin.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

(1. kpl kuten hallituksen esityksessä)

Määrärahaa saa käyttää myös EMOTR:n tukiosaston tilikauteen 1996/97 kohdistuviin menoihin.

Pääluokka 31**LIIKENNEMINISTERIÖN HALLINNONALA****58. Radanpito**

Valiokunta kiinnitti vuoden 1997 talousarvion koskevassa mietinnössään huomiota pääkaupunkiseudun raideliikennejärjestelmän kehittämiseen. Valiokunta katsoi, että kiireellisin hanke on lisäraiteiden rakentaminen Helsingistä Leppävaaraan sekä Tikkurilasta Keravalle. Nyt lisätalousarvioehdotukseen sisältyvä Helsinki—Leppävaara kaupunkiradan rakentaminen parantaa merkittävästi sekä pääkaupunkiseudun raideliikennettä että myös muuta raideliikennettä. Hanke on tarkoitus saattaa päätökseen vuoteen 2001 mennessä, jolloin Helsingistä Leppävaaraan ja Kirkkonummelle sekä Vantaankoskelle päättyvien lähiliikennejunien yhteismäärä voidaan kaksinkertaistaa. Myös kaukojunien tarjontaa Helsingin ja Turun välillä on mahdollista lisätä neljänneksellä.

Valiokunta pitää sinänsä hyvänä, että lisätalousarviossa kohdistetaan määräraha perusradanpitoon tärkeimmillä pääradoilla ja poikittaisliikenteessä satamien ja raja-asemien välillä. Näin vientiteollisuuden kannalta tärkeillä rataosuuksilla voidaan vähentää paino- ja nopeusrajoituksia. Kuten valiokunta on aikaisemmin todennut, nykyisten määrärahojen riittämättömyys johtaa lyhytjänteiseen lisätalousarvioilla tapahtuvaan kehittämiseen, mikä vaikeuttaa suunnitelmallista ja taloudellista kehittämistä. Valiokunta kiinnittää edelleen huomiota siihen, että riittävä määrärahataso tulee turvata varsinaisessa talousarviossa.

Pääluokka 32**KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖN HALLINNONALA****49. Kera Oy**

42. *Korkotuki Kera Oy:lle (arviomääräraha)*

Hallitus esittää uusien erityislainojen myöntämisvaltuuteen 150 milj. markan lisäystä, mistä 110 milj. markkaa on tarkoitus käyttää pienlainojen myöntämiseen ja 40 milj. markkaa naisyrityslainojen myöntämiseen. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta toteaa, että po. erityislainoituksella voidaan vaikuttaa tehokkaasti työllisten määrään, koska saadun selvityksen mukaan yksi uusi pysyvä työpaikka voidaan saada syntymään jo noin 20 000 markan suuruisella po. rahoituksella. Lisäksi valiokunta toteaa, että tarvetta po. lainamäärien lisäämiseen ja sitä kautta työpaikkojen luomiseen on ilmenyt, koska saadun tiedon mukaan hallituksen ehdotuksen mukainen korotettu lainamäärä loppuu jo ennen vuodenvaihdetta. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että po. lainojen myöntämisvaltuuden riittämiseksi koko vuodeksi uusien erityislainojen myöntämisvaltuuden ehdotettua 150 milj. markan lisäystä korotetaan 50 milj. markalla, mistä 30 milj. markkaa on tarkoitus käyttää pienlainojen myöntämiseen ja 20 milj. markkaa naisyrityslainojen myöntämiseen.

Momentin loppusumma ei todetun johdosta muutu.

Momentti muuttuu seuraavaksi:

(1. kappale kuten hallituksen esityksessä)

Momentin perusteluja muutetaan siten, että uusia korkotukilainoja Kera Oy saa myöntää vuonna 1997 investointien ja käyttöpääoman rahoittamiseen yhteensä enintään 1 170 000 000 mk ja uusia erityislainoja enintään 600 000 000 mk, josta enintään 110 000 000 mk naisyrityslainoja.

Pääluokka 33**SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA****57. Lomatoiminta**

40. *Valtion korvaus maatalousyritysten lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha)*

Valtiovarainvaliokunta kiinnittää huomiota lomituspalvelujen budjetoitujen ja toteutuneiden kulujen eriyvyyteen. Tarkoitukseen ohjattuihin

varoihin nähden lomitustoiminnalla on ollut myös huomattava työllistävä merkitys maaseudulla, minkä vuoksi valiokunta pitää toiminnan turvaamista tärkeänä myös jatkossa.

92. Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö

50. *Avustukset yksityisten sosiaali- ja terveysalan yhteisöjen kustannuksiin* (arviomääräraha)

Saadun selvityksen perusteella valtiovarainvaliokunta toteaa, että raha-automaattivaroja on vuodesta 1993 lähtien lisääntyvässä määrin käytetty menoihin, jotka valtio on aiemmin suorittanut, ja varoja ollaan suuntaamassa myös sellaisille alueille, joilla ei ole suoraa yhteyttä Raha-automaattiyhdistyksen toiminnan peruslinjaan. Tämä on vaikuttanut vapaaehtoisten sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toimintamahdollisuuksiin aikana, jolloin järjestöjen panosta on erityisesti tarvittu kuntien ja muun julkisen sektorin supistaessa palvelujaan. Valiokunta korostaa raha-automaattivarojen tarkoitussidonnaisuutta, mitä tukevat myös Euroopan tuomioistuimen ottamat kannat. Valiokunta katsoo, että valtion talousarviosta rahoitettavaksi kuuluvia velvoitteita ei tule siirtää lisää Raha-automaattiyhdistykselle.

Myös vuosittain valtion talousarviossa jakamatta jäävän osuuden kasvaminen muodostaa yhä enenevässä määrin uhan Raha-automaattiyhdistyksen avustusvarojen asianmukaiselle käytölle. Lähtökohtana on valiokunnan mielestä oltava, että järjestöille vuosittain jaettava osuus vastaa pelitoiminnasta kertyvää volyyymiä. Valiokunta hyväksyy, että kuluvana vuonna jakamatta olevasta 216 milj. markasta ohjataan lisätalousarviossa 50 milj. markkaa sellaisten järjestöjen projektien rahoittamiseen, joilla tähdätään pitkäaikaistyöttömyyden ja muiden lamasta aiheutuneiden seurausvaikutusten lieventämiseen. Lisätalousarviomenettely sinänsä aiheuttaa saadun selvityksen mukaan teknisiä ongelmia sekä RaY:lle että järjestöille uuden hakukierroksen muodossa, minkä vuoksi jakamatta olevien osuuksien purku on suoritettava varsinaisten talousarvioiden yhteydessä.

Pääluokka 34

TYÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

07. Pakolais- ja siirtolaisuusasiat

30. *Valtion korvaus kunnille eräiden Suomeen muuttavien henkilöiden toimeentulotuen sekä heille annetun sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannuksiin* (arviomääräraha)

Valtiovarainvaliokunta kiinnittää huomiota entisen Neuvostoliiton alueelta tulevien paluumuuttajien sosiaaliturvaan. Valiokunta kiirehtii näiden paluumuuttajien eläkekysymyksen ratkaisemista pysyvällä tavalla.

Pääluokka 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Ympäristöministeriö

22. *Kehittäminen ja suunnittelu* (siirtomääräraha 2 v)

Valiokunta korostaa ripeyttä ja pitkäjänteisyyttä sinilevähaittojen ehkäisemistä koskevassa työssä ja pitää tärkeänä tarkoitukseen ohjattavien määrärahojen riittävyyttä tulevaisuuden talousarvioissa.

Pääluokka 36

VALTIONVELKA

Nykyiset valtion viitelainat on laskettu liikkeeseen korkeiden markkinakorkojen vallitessa vuosina 1993—1994. Tämän vuoksi niiden myyntihinnat ovat tällä hetkellä huomattavasti yli sadan prosentin (ns. par-hinta). Uusien alemman korkokupongin omaavien viitelainojen ottaminen markkinatarkoituksella on hidas prosessi. Valtion on tarkoitus laskea liikkeeseen uusi matalan koron ja siten myös lähellä

sadan prosentin hintaa oleva uusi 10 vuoden sarjaobligatiolaina syksyn aikana. Sarjaobligatiot ovat tällä hetkellä tärkein lähde katettaessa valtion lainanottotarvetta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ns. markkinatakaajilla, joita ovat keskeiset kotimaiset ja eräät tunnetut ulkomaiset pankit, on mahdollisuus pitää 5—7 suomalaista viitelainaa markkinatakaustoiminnan piirissä. Yli sadan prosentin hinnoista ei saadun selvityksen mukaan päästä kovin nopeasti eroon, mutta kuluvana syksynä markkinoille tarjottava uusi laina Valtiokonttorista saadun tiedon mukaan helpottanee ongelmaa.

Markkamääräisen velan korkomomentin nettomäärärahasta ehdotetaan vähennettäväksi 3 456 milj. markkaa. Nettomäärärahan vähennys aiheutuu siitä, että sarjaobligatioista saadaan arvioitua enemmän emissiovoittoja. Momentin 36.01.90 selvitysosassa esitetään ehdotettujen muutosten tarkempi erittely. Valiokunta toteaa, etteivät nyt kirjattavat korkomomenttia vähentävät emissiovoitot ole valtion kannalta lopullista voittoa, vaan ainoastaan väliaikaista nettotuloa, jota parhaiten kuvaisi ilmaisu ennenaikainen korkomeno ja joka joudutaan palauttamaan maksamalla myöhemmin vuosina sarjaobligatioiden ostajille nykyistä korkotasoa korkeampia korkoja.

Hallituksen esityksen mukaan ehdotetaan tuloihin yhteensä 1 623 286 000 markan vähennystä ja menoihin 1 620 611 500 markan vähennystä. Ehdotettujen muutosten jälkeen olisivat kuluvan vuoden budjetoidut tulot ja menot alkuperäinen talousarvio huomioon ottaen seuraavat:

— tulot 188 697 470 000 markkaa
— menot 188 693 005 500 markkaa

Tällä lisätalousarviolla muutettu talousarvion taulukko olisi siten 4 464 500 markkaa ylijäämäinen.

Edellä lausuttuun viitaten ja muilta kohdin hallituksen esityksen perusteluihin yhtyen valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä seuraavat muutokset vuoden 1997 talousarvioon:

NUMEROTAULUKKO

(Kuten HE)

Samalla valiokunta ehdottaa,

että lisätalousarvioaloitteet n:ot 1—11/1997 vp hylättäisiin.

Valtiopäiväjärjestyksen 86 §:n mukaan Eduskunta päättää talousarvion julkaisemisesta Suomen säädöskokoelmassa. Talousarviota noudatetaan siitä alkaen, kun se on julkaistu. Valiokunta ehdottaa, että lisätalousarviota sovelletaan 14 päivästä lokakuuta 1997 alkaen. Edellä lausuttuun viitaten valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

*että eduskunta päättää julkaista tämän lisätalousarvion Suomen säädöskokoelmassa ja
että sitä sovelletaan 14 päivästä lokakuuta 1997 alkaen.*

Helsingissä 3 päivänä lokakuuta 1997

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Mauri Pekkarinen /kesk (osittain)	Mats Nyby /sd
vpj.	Kari Rajamäki /sd	Virpa Puisto /sd
jäs.	Ulla Anttila /vihr	Maija Rask /sd
	Pirjo-Riitta Antvuori /kok	Anssi Rauramo /kok
	Asko Apukka /vas	Oiva Savela /kok
	Timo Ihamäki /kok	Marja-Liisa Tykkyläinen /sd
	Bjarne Kallis /skl	Jukka Vihriälä /kesk
	Timo Laaksonen /vas	vjäs. Hannu Kemppainen /kesk
	Reijo Laitinen /sd	Matti Saarinen /sd
	Markku Lehtosaari /kesk	Markku Vuorensola /kesk.
	Håkan Malm /r	

VASTALAUSE

Lisätalousarvio jatkaa johdonmukaisesti hallituksen yhteiskuntapoliittista peruslinjaa. Hallitus pitää tiukasti kiinni epäoikeudenmukaisesta leikkauslinjasta tavalla, joka estää reagoimasta välttämättömiinkin yhteiskunnallisiin tarpeisiin.

Erityisen akuutteja, lisätalousarviossa lisärahoitusta vaativia asioita on mielestämme neljä, poliisin toimintamäärärahat, uuden puolustuspoliittisen selonteon täytäntöönpano, pk-yritysten aluepoliittinen rahoitus ja lähinnä homeongelmista kärsivien koulujen peruskorjaustarpeet.

Viimeaikaiset tiedot osoittavat, että poliisin määrärahojen viime vuosien leikkaukset ovat johtamassa kansalaisten turvallisuuden heikkenemiseen. Toimintamäärärahojen vähäisyyden vuoksi ei henkilöstöä eikä kalustoa kyetä käyttämään riittävän tehokkaasti.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä todetaan, että turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon mukaisen rakennemuutoksen toimeenpanon aloittamiseen suunnitellussa aikataulussa on toimintamenojen osalta 42,7 milj. markan rahoitusvajausta ja rakentamismäärärahojen osalta 164 milj. markan vajausta. Näitä määrärahoja ei ole sisällytetty myöskään vuoden 1998 talousarvioesitykseen.

Rakentamismäärärahoihin hallitus esittää 19,5 milj. markkaa Kajaanin varuskunnan uudessa tilanteessa tarvittavan, kustannusarvioltaan 40 milj. markkaa maksavan majoitusrakennuksen rakentamiseen. Koska ensi vuoden talousarviossa ei siihen ole rahoitusta ollenkaan, ei jo välittömässä käynnistymisvalmiudessa olevaa hanketta voida aloittaa suunnitellulla tavalla.

Valtiovarainvaliokunnan turvallisuus- ja puolustusjaosto suhtautui hyvin varauksellisesti selonteossa esitettyyn rakennemuutokseen, koska rahoituksesta ei ollut riittäviä selvityksiä. Valitettavasti nämä hallituksen toisaalla tekemät säästöt ovat nyt osoittautumassa katteettomiksi, kun rakennemuutoksen kustannuksia ei ole esitetty sen enempää lisätalousarviossa kuin vuoden 1998 talousarvioesityksessä.

Jotta aiemmin hyväksytyistä suunnitelmista voitaisiin pitää kiinni, esitämme, että Kajaanin laajennushankkeen esitetyn 19,5 milj. markan li-

säksi vaatimat rahat, 20,5 milj. markkaa myös kirjataan lisätalousarvioon.

Eri puolilla Suomea on runsaasti koulurakennuksia, joissa homevauriot haittaavat merkittävästi koulutyötä ja voivat jopa heikentää lasten ja henkilökunnan terveyttä. Valtionosuuksien riittämättämyyden vuoksi hankkeiden toteuttamiseen monessa kiireellisessäkin hankkeessa ei ole kuitenkaan edellytyksiä.

Yritystoiminnan investointi- ja kehittämissuunnitelmien määrärahoja on viime vuosina vähennetty siinä määrin, että varsinaiseen kansalliseen aluepolitiikkaan ei po.määrärahoja riitä lainkaan. Eräillä alueilla rahat eivät riitä edes kansalliseksi osarahoitukseksi EU-hankkeiden toteuttamista varten. Akuutti määrärahatarve on 20 miljoonaa markkaa.

Pääluokka 26

SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

75. Poliisitoimi

21. *Toimintamenot (osa EU)* (siirtomääräraha 2 v)

Poliisin henkilöstön ja kaluston tehokkaan käytön parantamiseksi ja kansalaisten turvallisuuden parantamiseksi ehdotamme,

että momentille 26.75.21 otettaisiin lisäyksenä 15 000 000 markkaa.

Pääluokka 27

PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

01. Puolustusministeriö

74. *Uudisrakennukset ja peruskorjaukset* (siirtomääräraha 3 v)

Turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon mukaisen rakennemuutoksen toimeenpanon aloittamiseksi suunnitellussa aikataulussa ehdotamme,

että momentille 27.01.74 otettaisiin lisäyksenä 20 500 000 markkaa.

Pääluokka 29

OPETUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

40. Yleissivistävä ja ammatillinen koulutus

34. *Valtionosuus yleissivistävien ja ammatillisten oppilaitosten sekä ammattikorkeakoulujen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)*

Erityisesti homeongelmista kärsivien koulujen peruskorjausten toteuttamiseksi ehdotamme,

että momentille 29.40.34 otettaisiin lisäyksenä 15 000 000 markkaa.

Pääluokka 32

KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

51. Yritystoiminnan investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen

49. *Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (osa EU) (arviomääräraha)*

Yritystoiminnan investointi- ja kehittämishankkeiden tukemiseksi ehdotamme,

että momentille 32.51.49 otettaisiin lisäyksenä 20 000 000 markkaa.

Helsingissä 3 päivänä lokakuuta 1997

Mauri Pekkarinen /kesk
Jukka Vihriälä /kesk
Markku Vuorensola /kesk

Hannu Kemppainen /kesk
Bjarne Kallis /skl
Markku Lehtosaari /kesk.